

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАГІСТЕРСЬКІ СТУДІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Випуск 3

Збірник наукових праць магістрів ОП
«Дошкільна освіта. Інклюзія»,
«Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт»,
«Практична психологія»,
«Менеджмент. Управління закладом
загальної середньої освіти»

Київ 2025

**УДК 37(063).
973.202 я1**

**Магістерські студії психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету: збірник наукових праць
здобувачів ОС Магістр ОП «Дошкільна освіта. Інклюзія», «Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт», «Практична психологія», «Менеджмент.
Управління закладом загальної середньої освіти» / за заг. ред. Л.В. Задорожної-
Княгницької. Випуск 3. Київ: МДУ, 2025. 522 с.**

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол №2 від 27 листопада 2025 року)

© Колектив авторів, 2025

Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2015. №1. С. 181–190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2015_1_26

4. Мішина С. В. Діагностика кар'єрної компетентності персоналу *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця*: матеріали міжнар. науково-практ. конф., 30-31 трав. 2019 р.: тези допов. Х.: ДІСА ПЛЮС, 2019. С. 370–371.

5. Овсяннікова В. В. Особливості професійної кар'єри особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2013. № 1. С. 91–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspz_2013_1_20

6. Ортікова Н. В. Визначення структурних компонентів моделі кар'єрного зростання фахівців державної служби зайнятості. *Актуальні проблеми психології*: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія. К., 2019. Т. IX. Вип. 12. С. 245–257.

7. Сурякова М. В. Психологічні особливості кар'єрних очікувань майбутніх інженерів-металургів у процесі професійного становлення: автореф. дис. ... канд. психологічних наук: 19.00.03. 2009. 22 с.

8. Шатілова О. С. Західні теорії кар'єрного розвитку. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. Т. 2, № 4. С. 151–158. URL: <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.20173298.v1> (дата звернення: 30.03.2025).

9. Шатілова О. С. Кар'єрні амбіції та часові перспективи студентів торговельного спрямування. *Габітус*. 2021. № 22. С. 123–128. URL: <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.20173220.v1>

10. Шель Н. В. Роль кар'єрних орієнтацій у формуванні професійної компетентності майбутніх психологів. *Психологічні студії*, 2024. (1), 183–189. URL: <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2024.1.25>

11. Barchi B. Career orientation of a personality: theoretical aspects. *Вісник Національного університету оборони України*. Зб-к наук. праць. К. : НУОУ, 2023. Вип. 1(71). 149 с. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-71-1-25-31>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБРАЗУ «Я» У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Катерина Крутій, доктор педагогічних наук, професор кафедри
дошкільної освіти*

*Олена Ягода, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальністю «Психологія»*

THEORETICAL PRINCIPLES OF RESEARCHING THE SELF-IMAGE OF CHILDREN OF YOUNGER SCHOOL AGE IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

*Kateryna Krutiy doctor of pedagogical sciences, professor
of the department of preschool education*

Olena Yagoda, master's student in «Psychology»

Анотація. У статті досліджено теоретичні засади формування образу «Я» у дітей молодшого шкільного віку в умовах воєнного стану. Аналізуються ключові чинники, що впливають на розвиток самосвідомості та самооцінки, зокрема соціальне оточення, емоційна стабільність, навчальна діяльність і психологічна підтримка. Особлива увага приділяється впливу стресових чинників війни, таких як тривожність, переміщення та втрата звичного середовища, на психологічний розвиток дітей. Дослідження підкреслює необхідність комплексного підходу до підтримки дітей у воєнний час, залучаючи батьків, вчителів і створення безпечного освітнього середовища.

Ключові слова: образ «Я», молодший шкільний вік, воєнний стан, самосвідомість, самооцінка, психологічна підтримка, стрес, соціальна адаптація.

Abstract. The article is devoted to the study of the theoretical foundations of the formation of the self-concept in primary school-aged children under wartime conditions. It analyzes key factors influencing the development of self-awareness and self-esteem, including social environment, emotional stability, academic activity, and psychological support. Special attention is given to the impact of war-related stressors, such as anxiety, displacement, and loss of familiar surroundings, on children's psychological development. The study emphasizes the need for a comprehensive approach to supporting children during wartime, involving parents, teachers, and the creation of a safe educational environment.

Keywords: self-concept, primary school age, wartime conditions, self-awareness, self-esteem, psychological support, stress, social adaptation.

Формування образу «Я» у дітей молодшого шкільного віку є ключовим аспектом їхнього психологічного розвитку, оскільки саме в цей період закладаються основи самосвідомості, самооцінки та соціальної адаптації. Образ «Я» відображає уявлення дитини про себе як особистість, включаючи її фізичні, емоційні та соціальні характеристики. У звичайних умовах цей процес залежить від взаємодії з сім'єю, школою, однолітками та іншими соціальними факторами. Проте в умовах воєнного стану, коли діти стикаються з травматичними подіями, такими як втрата безпеки, переміщення, розлука з близькими чи навіть втрата рідних, формування образу «Я» набуває специфічних рис. Воєнний стан створює унікальні психологічні виклики, які можуть призводити до деформації самооцінки, підвищення тривожності та порушення соціальних зв'язків. В Україні, де триває збройний конфлікт, ці питання набувають особливої актуальності, адже психоемоційний стан дітей є критичним для їхнього подальшого розвитку та інтеграції в суспільство.

Постановка проблеми полягає у необхідності глибокого розуміння теоретичних засад формування образу «Я» у молодших школярів в умовах воєнного стану. Це передбачає аналіз впливу стресових чинників, соціального оточення та освітнього середовища на самосвідомість дітей, а також розробку стратегій психологічної підтримки, які б допомагали пом'якшувати негативний вплив війни. Дослідження цієї теми є важливим не лише для теоретичного осмислення психологічних процесів, а й для практичного застосування в освітній і психологічній практиці.

Українські вчені активно досліджують проблему формування образу «Я» у дітей молодшого шкільного віку в умовах воєнного стану, аналізуючи її з різних перспектив. Зокрема, О. Гнатюк розглядає особливості адаптації молодших школярів до освітнього процесу в умовах війни, звертаючи увагу на вплив стресових чинників [1]. Г. Гуменюк акцентує на специфіці образу «Я» як об'єкта професійної уваги педагогів [2]. А. Іващенко досліджує Я-концепцію як цілісну систему, що формується в процесі взаємодії з оточенням [3]. В. Кобильченко та І. Омельченко аналізують закономірності психічного розвитку дітей у стресових умовах [4]. Ю. Козлова підкреслює вплив війни на формування образу «Я», вказуючи на чинники, що ускладнюють цей процес [5]. О. Кононенко та А. Григоращенко звертають увагу на психологічні особливості

адаптації дітей в умовах війни та еміграції [6]. Ці дослідження створюють міцну теоретичну основу для розуміння впливу воєнного стану на психологічний розвиток молодших школярів.

Образ «Я» є центральним компонентом Я-концепції, яка включає когнітивні, емоційні та поведінкові аспекти самосприйняття. У молодшому шкільному віці цей образ формується через взаємодію з соціальним оточенням, зокрема сім'єю, школою та однолітками. Як зазначає А. Іващенко, Я-концепція є динамічною системою, що постійно розвивається під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників [3, с. 47]. «Структура «образу Я» представляє собою єдність таких компонентів: когнітивний, знання про себе та інших, оціночний, оцінка себе та інших, поведінковий, структурування стосунків з оточуючими.

Г. Гуменюк підкреслює, що образ «Я» у молодших школярів значною мірою залежить від оцінки значущих дорослих, таких як батьки та вчителі [2, с. 14]. Ця залежність стає особливо вираженою в умовах воєнного стану, коли стабільність соціального оточення порушується, а діти стикаються з підвищеним рівнем стресу.

Молодший шкільний вік є сенситивним періодом для розвитку самосвідомості. В. Кобильченко та І. Омельченко зазначають, що в цей період діти починають формувати здатність до саморефлексії, яка є основою для розвитку образу «Я» [4, с. 49]. Навчальна діяльність відіграє ключову роль у цьому процесі, оскільки успіхи в навчанні сприяють формуванню позитивної самооцінки. Г. Кучер підкреслює, що досягнення в школі допомагають дітям відчувати себе компетентними та впевненими [8, с. 147].

Однак у воєнний час освітній процес часто зазнає змін, таких як перехід на дистанційне навчання чи переривання через повітряні тривоги, що може ускладнювати соціальну адаптацію та знижувати мотивацію до навчання. Воєнний стан створює унікальні виклики для психологічного розвитку дітей. С. Лазуренко вказує, що психофізичні механізми стресу, такі як підвищена тривожність, страх і порушення емоційної регуляції, активізуються в умовах небезпеки [9, с. 154].

Ці чинники можуть призводити до деформації образу «Я», зокрема через зниження самооцінки чи формування негативного уявлення про себе. О. Гнатюк зазначає, що молодші школярі є особливо вразливими до стресових чинників через обмежені механізми саморегуляції [1, с. 34]. Наприклад, діти, які пережили втрату близьких або були свідками насильства, можуть відчувати провину, безсилля чи страх, що негативно позначається на їхній самосвідомості.

Соціальне оточення є одним із ключових чинників формування образу «Я». М. Кулажко та О. Кисла підкреслюють, що підтримка вчителів і батьків є вирішальною для адаптації дітей до освітнього процесу в умовах війни [7, с. 102].

Сім'я відіграє первинну роль у формуванні почуття безпеки та впевненості у собі. Однак у воєнний час батьки самі можуть перебувати в стані стресу, що обмежує їхню здатність надавати емоційну підтримку. Школа, у свою чергу, стає важливим простором для соціалізації. О. Савченко зазначає, що створення безпечного освітнього середовища сприяє соціальній адаптації та формуванню позитивного образу «Я» [14, с. 65]. Успішна адаптація до шкільного середовища

допомагає дітям відчувати себе частиною спільноти, що є особливо важливим для тих, хто зазнав переміщення чи еміграції.

Емоційна стабільність є ще одним важливим чинником. Ю. Козлова вказує, що воєнний стан може призводити до порушення емоційної стабільності, що негативно впливає на формування образу «Я» [5, с. 141]. Діти, які переживають травматичні події, можуть демонструвати симптоми посттравматичного стресового розладу (ПТСР), такі як нічні кошмари, уникнення соціальних контактів чи підвищена тривожність. О. Кононенко та А. Григоращенко наголошують, що такі діти потребують спеціалізованої психологічної підтримки для відновлення почуття безпеки [6, с. 73]. Раннє виявлення цих симптомів і надання своєчасної допомоги може запобігти довгостроковим негативним наслідкам.

Психологічна підтримка є ключовим інструментом для формування позитивного образу «Я» у молодших школярів в умовах воєнного стану. Т. Скрипник пропонує використовувати методи арт-терапії, ігрової терапії та групової роботи для зниження тривожності та підтримки самосвідомості [15, с. 92]. Арт-терапія дозволяє дітям виражати свої емоції через творчість, що сприяє саморефлексії та емоційній регуляції. Ігрова терапія створює безпечний простір для вираження переживань, що є особливо важливим для дітей, які зазнали травматичних подій. Групові заняття, як зазначає О. Савченко, допомагають дітям відновити почуття приналежності до спільноти, що сприяє соціалізації та підвищенню самооцінки [14, с. 67].

Індивідуальний підхід до кожної дитини є необхідним, оскільки воєнний стан впливає на дітей по-різному. І. Лапченко підкреслює, що врахування унікальних потреб кожної дитини дозволяє ефективніше підтримувати її психологічний розвиток [10, с. 107]. Наприклад, діти, які залишилися в зонах активних бойових дій, можуть потребувати більш інтенсивної психологічної підтримки, ніж ті, хто перемістився в безпечніші регіони.

Залучення батьків до психологічної роботи також є важливим. Ю. Козлова зазначає, що батьківська підтримка сприяє формуванню позитивної самооцінки, але батьки самі можуть потребувати психологічної допомоги, щоб бути здатними підтримувати своїх дітей [5, с. 143].

Соціальна адаптація є ще одним важливим аспектом. О. Мішкулинець наголошує, що успішна соціально-психологічна адаптація сприяє формуванню позитивного образу «Я» [12, с. 248]. У воєнний час діти, які перемістилися в нові регіони чи країни, можуть стикатися з мовними, культурними чи соціальними бар'єрами. І. Нестайко, аналізуючи польський досвід, зазначає, що програми соціальної інтеграції, які включають групові заняття та культурні заходи, допомагають дітям адаптуватися до нового середовища [13, с. 21]. Такі програми сприяють відновленню почуття приналежності та підвищенню впевненості у собі. Навчальна діяльність також відіграє важливу роль у формуванні образу «Я». Г. Кучер підкреслює, що успіхи в навчанні сприяють підвищенню самооцінки, тоді як невдачі можуть посилювати тривожність [8, с. 147].

У воєнний час освітній процес може бути ускладнений через дистанційне навчання, переривання занять чи нестабільність освітнього середовища.

Створення гнучких освітніх програм, які враховують психоемоційний стан дітей, є необхідним для підтримки їхньої мотивації та розвитку.

С. Максименко зазначає, що розвиток самосвідомості в стресових умовах потребує спеціальних методів, таких як когнітивно-поведінкова терапія чи релаксаційні техніки [11, с. 10]. Ці методи допомагають дітям справлятися з тривожністю та формувати позитивне уявлення про себе. Крім того, підготовка вчителів до роботи в умовах воєнного стану є важливою. О. Гнатюк підкреслює, що вчителі, які володіють техніками зниження стресу та активного слухання, можуть ефективніше підтримувати учнів [1, с. 36] (табл.1).

Таблиця 1.

**Чинники формування образу «Я»
у дітей молодшого шкільного віку в умовах воєнного стану**

Чинник	Опис	Вплив на образ «Я»
Соціальне оточення	Взаємодія з сім'єю, учителями, однолітками	Позитивна підтримка сприяє формуванню впевненості, негативна взаємодія знижує самооцінку
Емоційна стабільність	Рівень тривожності, страху, емоційної регуляції	Нестабільність може призводити до зниження самооцінки та деформації образу «Я»
Навчальна діяльність	Успіхи чи невдачі в навчанні	Успіхи підвищують самооцінку, невдачі посилюють тривожність
Психологічна підтримка	Арт-терапія, ігрова терапія, групові заняття	Сприяє відновленню емоційної стабільності та позитивного самосприйняття
Соціальна адаптація	Інтеграція в нове середовище, подолання мовних і культурних бар'єрів	Успішна адаптація підвищує впевненість, труднощі призводять до ізоляції

Таблиця систематизує ключові чинники, що впливають на формування образу «Я» у молодших школярів в умовах воєнного стану. Соціальне оточення є первинним чинником, оскільки воно формує основу для самосприйняття дитини. Позитивна взаємодія з батьками, учителями та однолітками сприяє формуванню впевненості у собі, тоді як негативна взаємодія, наприклад, через конфлікти чи відсутність підтримки, може знижувати самооцінку. Емоційна стабільність є критично важливою, оскільки воєнний стан часто викликає тривожність і страх, що можуть деформувати образ «Я».

Навчальна діяльність відіграє подвійну роль: успіхи в навчанні підвищують самооцінку, але невдачі, особливо в умовах нестабільного освітнього процесу, можуть посилювати тривожність. Психологічна підтримка, включаючи арт-терапію та ігрову терапію, є ефективним інструментом для відновлення емоційної стабільності та підтримки самосвідомості. Нарешті, соціальна адаптація є важливим чинником для дітей, які зазнали переміщення чи еміграції, оскільки успішна інтеграція в нове середовище сприяє формуванню позитивного образу «Я».

Програми психологічної підтримки мають поєднувати індивідуальні та групові методи, залучати батьків і вчителів, а також адаптувати освітній процес до умов воєнного стану. Такий підхід дозволить мінімізувати негативний вплив війни та сприятиме формуванню позитивного образу «Я». Окремим чинником,

який впливає на формування образу «Я» у воєнний час, є інформаційне середовище, зокрема вплив медіа та соціальних мереж. Діти молодшого шкільного віку, хоча й меншою мірою, ніж підлітки, все ж зазнають впливу інформаційного потоку, який може посилювати тривожність і формувати негативні уявлення про себе. Наприклад, повідомлення про воєнні дії чи трагічні події можуть викликати у дітей почуття безпорадності чи страху, що негативно впливає на їхню самооцінку.

Для глибшого розуміння впливу воєнного стану на формування образу «Я» розглянемо, як саме він впливає на окремі компоненти Я-концепції:

1. Когнітивний компонент. У воєнний час когнітивні схеми, які формують уявлення про власні здібності, можуть зазнавати деформації через обмеження доступу до освіти та соціальних взаємодій. Наприклад, діти, які навчаються дистанційно, можуть відчувати труднощі у формуванні позитивного образу себе як учня через брак зворотного зв'язку від учителів. Нерегулярність навчального процесу в умовах війни може призводити до зниження академічної самооцінки, що негативно впливає на когнітивний компонент Я-концепції.

2. Емоційний компонент. Емоційна нестабільність, спричинена воєнними подіями, призводить до посилення негативних емоцій, таких як страх, тривога чи сором. Діти, які переживають травматичні події, можуть формувати негативне сприйняття себе, пов'язане з почуттям провини чи безпорадності. Наприклад, дитина, яка втратила дід, може відчувати себе «неповноцінною» через втрату звичного оточення.

3. Соціальний компонент. Соціальна ізоляція, спричинена війною, обмежує можливості для розвитку соціального аспекту Я-концепції. Втрата соціальних зв'язків через евакуацію чи зміну місця проживання може призводити до почуття відторгнення, що негативно впливає на сприйняття себе як члена групи. Діти, які втрачають контакт із друзями, можуть відчувати себе менш прийнятними в соціальному середовищі.

4. Поведінковий компонент. Зміни в поведінці, спричинені стресом, відображають внутрішні конфлікти та зниження самооцінки. Діти, які переживають воєнні події, можуть демонструвати уникнення чи агресивність як спосіб справитися з тривогою, що негативно впливає на їхній образ «Я». Наприклад, замкненість у поведінці може бути проявом невпевненості в собі [5, с. 143].

Для протидії цьому впливу рекомендується використовувати медіа для підтримки позитивного образу «Я». Наприклад, створення дитячих медіапроектів, таких як малюнки чи історії про героїв, які долають труднощі, може сприяти розвитку резиліентності та позитивного сприйняття себе. Використання позитивного контенту в медіа може допомогти дітям формувати уявлення про себе як про активних і сильних особистостей, здатних долати виклики.

Хронічний стрес і тривожність знижують самооцінку та сприяють формуванню негативних уявлень про себе, що вимагає використання таких методів, як арт-терапія чи психологічне консультування. Соціальна ізоляція обмежує розвиток соціального аспекту Я-концепції, що можна компенсувати

через групові заняття чи онлайн-комунікацію [5, с. 144].

Переривання навчального процесу негативно впливає на академічний аспект образу «Я», що вимагає організації структурованого дистанційного навчання. Емоційна нестабільність і травматичні події сприяють формуванню негативного образу «Я», що потребує терапії травми та підтримки сім'ї. Інформаційне перевантаження посилює тривожність, що вимагає створення позитивного інформаційного середовища.

Дослідження теоретичних засад формування образу «Я» у дітей молодшого шкільного віку в умовах воєнного стану показало, що цей процес є складним і залежить від соціального оточення, емоційної стабільності, навчальної діяльності та психологічної підтримки. Воєнний стан створює значні виклики, такі як підвищена тривожність, порушення соціальної адаптації та втрата звичного середовища, які можуть негативно впливати на самосвідомість і самооцінку дітей. Ефективна психологічна підтримка, що включає арт-терапію, ігрову терапію, групові заняття та індивідуальний підхід, є ключовим інструментом для формування позитивного образу «Я». Важливим є також залучення батьків і вчителів до процесу підтримки, створення безпечного освітнього середовища та розробка гнучких освітніх програм.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку конкретних програм психологічної допомоги, що враховують індивідуальні особливості дітей і специфіку воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Гнатюк О. В. Особливості адаптації учнів молодшого шкільного віку до освітнього процесу в умовах воєнного часу. Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми: зб. мат. наук. доп. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23 жовт. 2023 р.). Київ, 2023. С. 32–39.
2. Гуменюк Г. В. Своєрідність образу «Я» дитини як предмет професійної уваги вихователя. Індивідуалізація виховання в 184 дитячому садку: методичні рекомендації. Київ: Міленіум, 2005. С. 12–26.
3. Іващенко А. В. Я-концепція особистості у вітчизняній психології. Київ. 2020. 153 с.
4. Кобильченко В., Омельченко І. Закономірності психічного розвитку в онтогенезі й дизонтогенезі: медичний та психологічний аспекти. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2021. № 2. С. 47–56.
5. Козлова Ю. Основні чинники розвитку образу я у молодшому шкільному віці в умовах війни. *Вісник Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Тернопіль: 2023. С. 139–144.
6. Кононенко О. І., Григоращенко А. В. Психологічні особливості адаптації дітей в умовах війни та еміграції. *Психологія та соціальна робота*. 2022. Вип. 1–2 (55–56). С. 71–79.
7. Кулажко М. А., Кисла О. Ф. Особливості адаптації дітей молодшого шкільного віку до умов освітньо-виховного простору. *Молодий вчений*. 2019. Вип. 15, т. 1. С. 101–104.
8. Кучер Г. Розвиток і становлення образу Я в молодшому шкільному віці. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2015. № 7. С. 145–149.
9. Лазуренко С. І. Психофізичні механізми стресу. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. Київ, 2014. С. 152–165.
10. Лапченко І. О. Особливості розвитку Я-образу дитини. *Збірник наукових праць НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія : Психологія*. Київ : НПУ, 2018. Вип. 3. С. 104–108.
11. Максименко С. Д. Розвиток самосвідомості дітей у стресових умовах. *Науковий вісник Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки*. 2020. № 8. С. 5–14.

12. Мішкулинець О. О. Формування «Я образу» в процесі соціально-психологічної адаптації молодшого школяра. 2014. С. 246–252.
13. Нестайко І. Соціальна адаптація та інтеграція внутрішньо переміщених осіб в результаті війни (польський досвід). Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки : II Міжнар. наук. конф. 2022. С. 20–22.
14. Савченко О. В. Соціалізація молодших школярів в умовах воєнного стану: психологічний аспект. *Психологічні перспективи*. 2024. № 39. С. 63–71.
15. Скрипник Т. В. Психологічна підтримка дітей у період війни: методи та підходи. *Освітній простір України*. 2022. № 22. С. 88–95.

ТЬЮТОР У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: СУТНІСТЬ, РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ

Марина Нетребя, кандидат філологічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти

Тетяна Яценко, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю «Психологія»

TUTORS IN MODERN EDUCATION: ESSENCE, ROLE AND SIGNIFICANCE

Maryna Netroba, candidate of philological sciences, associate professor of the pedagogy and education department

Tetyana Yatsenko, master's student in Psychology

Анотація. У статті розкрито сутність поняття «тьютор» у контексті сучасної освіти, визначено його роль у забезпеченні індивідуалізації та персоналізації освітнього процесу. Здійснено аналіз основних функцій тьютора як посередника між студентом і освітнім середовищем, який сприяє розвитку самостійності, рефлексії та формуванню індивідуальної освітньої траєкторії.

Ключові слова: тьютор, тьюторство, тьюторська підтримка, освіта.

Abstract. The article reveals the essence of the concept of 'tutor' in the context of modern education and defines its role in ensuring the individualisation and personalisation of the educational process. An analysis of the main functions of a tutor as an intermediary between a student and the educational environment, which promotes the development of independence, reflection and the formation of an individual educational trajectory, is carried out.

Keywords: tutor, tutoring, tutoring support, education,

Проблематика тьюторства у вітчизняній науці залишається відносно новою, на відміну від зарубіжної педагогічної традиції, де цей феномен уже має глибоке теоретичне й практичне опрацювання. Попри активізацію наукових пошуків у цьому напрямі, сучасна українська педагогічна думка ще не сформувала цілісного, системного підходу до розуміння тьюторингу як педагогічного явища. Відсутність комплексного аналізу цього феномена у теорії та практиці зумовлює необхідність уточнення його сутності як педагогічної категорії, а також визначення особливостей його реалізації в освітньому середовищі закладів вищої освіти.

Проведений аналіз наукових Т. Качалової, Р. Новгородського, Н. Останіної, джерел засвідчив, що тьюторинг наразі майже не розглядається